

Анотація
С.Ю.Пирошенко

**Модель учителя-филолога в условиях современного образовательного пространства:
фасилитативный способ сотрудничества**

В статье рассматривается многоплановая и многоэлементная модель учителя-филолога, которая охватывает комплекс теоретических, практических и творческих компетенций. Отмечается внимание на диалогической целостности и фасилитативном способе сотрудничества субъект-субъектного взаимодействия во время учебного процесса, в лично ориентированном социуме и определенной культуре.

Ключевые слова: модель, фасилитативный способ сотрудничества, компетенции, инновационные технологии.

Summary
S.Yu.Piroshenko

Model of the Teacher-Philologist under the Conditions of Educational Space: Facilitative Way of Cooperation

The complex and multielement model of the teacher-philologist, which covers the range of theoretical, practical and creative competencies is viewed in the article. Emphasis is focused on dialogical integrity and facilitative way of cooperation subject-subject interaction during the educational process, person-oriented society and particular culture.

Key words: model, facilitative way of cooperation, competence, innovative technology.

Дата надходження статті: „14” березня 2012 р.

УДК 372.2.014.54:005.412(045)

Л.С.ПІСОЦЬКА,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

Управління фінансами, бухгалтерським обліком та економічним розвитком дошкільної освіти як один із функціональних напрямів управлінської діяльності

У статті узагальнено основні завдання функціонального напрямку управління фінансами, бухгалтерським обліком та економічним розвитком дошкільної освіти у контексті управління регіонального органу управління освітою і дошкільного навчального закладу. Ці завдання сформовані на основі виконання законодавчо-нормативної освітянської бази.

Ключові слова: управління, управління освітою, управління дошкільною освітою, бюджет, фінанси, бухгалтерський облік, кошторис, мережа закладів, ціноутворення, оподаткування.

Постановка проблеми загальному вигляді... Соціально-економічні зміни, які спостерігалися в Україні у кінці ХХ ст., негативно вплинули на стан збереження, функціонування і розвитку дошкільної освіти. З 1991 до 2000 рр. система дошкільного виховання в Україні зазнала досить істотних втрат. На перехіді тисячоліть владні структури по-новому усвідомили необхідність і роль дошкільної освіти для подальшого розвитку особистості. Починається період відродження дошкільної освіти, який потребує науково-розроблених, обґрунтованих відповідно до вимог часу інноваційних підходів до управління її розвитком, які б відповідали принципам науковості, перспективності, конкретності, наступності, скоординованості, комплексності, системності.

Управління – це вид діяльності, який забезпечує оптимальне функціонування та розвиток системи, узгоджує та координує діяльність людей щодо досягнення спільної мети. Сутнісно управління освітою можна визначити як цілеспрямований вплив суб'єктів управління різних рівнів (державного, регіонального, місцевого) на всі галузі освіти з метою гармонійного розвитку підростаючого покоління, життєдіяльність якого забезпечує збереження і подальший розвиток соціальної організації та культури суспільства [5, с.4].

Для нашого дослідження важливим є висновок, що теорія управління дошкільною освітою опирається на загальну теорію соціального управління, яке здійснюється з урахуванням суспільних закономірностей, оскільки управління дошкільною освітою є його різновидом. Ми розуміємо управління дошкільною освітою як цілеспрямовану діяльність всіх ієрархічних ланок управління, котра забезпечує становлення, збереження, стабілізацію функціонування та розвиток дошкільної освіти у різноманітних формах охоплення нею потреб суспільства у вихованні дітей дошкільного віку. До управління дошкільною освітою ми відносимо управління різними типами дошкільних навчальних закладів та різними формами охоплення дітей дошкільною освітою на рівні компетенції кожного

суб'єкта управління, внутрішнє управління у дошкільному навчальному закладі (ДНЗ), всі види самоврядування з цього питання [5, с.7].

Аналіз досліджень і публікацій... Основи наукового управління та аспекти теорії соціального управління обґрунтовані в працях А.Атаєва, В.Афанасьєва, А.Омарова, П.Третякова. Філософія сучасної освіти в Україні, філософське осмислення підходів до управління її розвитком розкриті в наукових дослідженнях В.Андрущенка, І.Зязюна, В.Кременя, В.Лутая. Роботами Є.Березняка, В.Бондаря, Б.Гершунського, М.Дарманського, В.Лугового, В.Маслова, В.Олійника, В.Пікельної, М.Поташника, Р.Шакурова створювалося теоретичне підґрунтя управління освітою, наукові основи, на яких базується управлінська діяльність сучасного керівника навчального закладу. Орієнтири та принципи оновлення дошкільної освіти, моделювання системи критеріїв оцінки її розвитку та управління розглянуті А.Богуш, І.Улюкаєвою, О.Кононко, К.Крутій, Н.Лисенко, Т.Науменко, Т.Поніманською, К.Стрюк та ін.

Формулювання цілей статті... Розкрити сутність і зміст основних завдань управління фінансами, бухгалтерським обліком і економічним розвитком у контексті управлінської діяльності дошкільної освіти.

Виклад основного змісту... Управління розвитком дошкільної освіти здійснюється на підставі виконання основних законодавчо-нормативних актів, а саме: Законів України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”, „Про місцеві державні адміністрації”, „Про місцеве самоврядування”, Положення про дошкільний навчальний заклад. Проаналізувавши вищезазначені документи, нами визначено і конкретизовано функціональні напрями (всього 19) процесу управління розвитком дошкільної освіти [5, с.62], серед них виокремили функціональний напрям *управління фінансами, бухгалтерським обліком і економічним розвитком*, який має основні завдання, пов'язані з цим видом роботи в управлінні розвитком дошкільної освіти.

До цього функціонального напрямку ми включили 10 завдань, а саме: бюджет ДНЗ; мережа ДНЗ та групи в них; кошторис за статтями витрат; бухгалтерський облік; ціноутворення; оподаткування; дебітори і кредитори; економічні нормативи; економічний аналіз діяльності; портфель замовлення споживача. На відміну від попередніх підходів до управління розвитком дошкільної освіти у нас з'явилося завдання, котре пов'язане з формуванням портфелю замовлень споживачів навчально-виховних послуг. Конкретизуємо кожне завдання.

1. *Бюджет дошкільного навчального закладу.* Бюджет дошкільної освіти залежить від фінансового стану держави в цілому, її регіонів, суб'єктів господарської діяльності в них. Виконавчі органи селищних, сільських, міських рад складають бюджет місцевого самоврядування, подають його на затвердження раді, забезпечують виконання місцевого бюджету, готують і подають до районних, обласних рад необхідні фінансові показники та пропозиції щодо складання проектів районних і обласних бюджетів [2, с.255].

Оскільки бюджет системи дошкільної освіти є складовою бюджету освіти регіону, то радимо регіональному органу управління освітою (РОУО) забезпечувати розробку бюджету у вересні – жовтні поточного фінансового року освіти на новий фінансовий рік і подавати його на затвердження сесії ради – вищого органу регіонального самоврядування. Бюджет кожного ДНЗ є складовою загального річного бюджету системи дошкільної освіти у регіоні. Необхідно обраховувати за статтями витрат і у цілому показники необхідного бюджетного фінансування ДНЗ на новий фінансовий рік і подавати ці показники до фінансових служб РОУО до середини жовтня поточного року.

2. *Мережа дошкільних навчальних закладів та групи в них.* Кількість ДНЗ регіону, їхня проектна потужність, різноманітність груп у них та їх режим роботи складає мережу ДНЗ. Факторами створення мережі ДНЗ у регіоні є: кількість дітей дошкільного віку; запити батьків; висновки психолога – медико-педагогічної комісії; проектна потужність ДНЗ (для дитини віком від 3 років – 8,33 м², від 3 до 7 років – 7,15 м² відповідно листа від 21.12.1999 р. № 12-2 – 9/107 Державного комітету статистики України та листа Хмельницького обласного статистичного управління від 19.12. 2003 р. № 06 – 35 /125).

Виходячи з цього, основними показниками, базою для обчислення бюджету витрат у системі освіти є мережа ДНЗ та кількість груп у них. Затверджувати на навчальний рік рішенням органів місцевого самоврядування необхідно у серпні – перед початком нового навчального року. Для поточного фінансового року ці показники є діючими. Діючими є також показники мережі на I півріччя наступного фінансового року. Для обчислення бюджетного фінансування показники на II півріччя наступного фінансового року (I півріччя наступного навчального року) розраховувати прогностично.

ДНЗ має подавати у серпні до РОУО показники кількості груп та кількості вихованців у них на навчальний рік і прогностичні показники кількості груп на I півріччя наступного фінансового року як складову загального бюджету системи дошкільної освіти регіону.

3. *Кошторис за статтями витрат.* Фінансово-господарська діяльність дошкільного закладу здійснюється на основі його кошторису, основним джерелом формування якого є кошти місцевого бюджету [4]. Місцеві органи державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування

встановлюють (не нижче визначених Міністерством освіти України мінімальних нормативів) обсяги бюджетного фінансування закладів освіти, установ, організацій системи освіти, що є у комунальній власності, та забезпечують фінансування витрат на їх утримання [3, с.256]. Єдиний кошторис формується відповідно до „Положення про порядок складання єдиного кошторису доходів і видатків бюджетної установи та організації”, яке затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 16.02.1998р., № 164 та на основі лімітної довідки про асигнування з бюджету [4, с.9–11].

РОУО повинен на фінансовий рік для системи освіти в цілому, в тому числі і дошкільної, формувати кошторис витрат, статті якого передбачають різноаспектні витрати: заробітна плата, нарахування на заробітну плату, витрати на оплату комунальних послуг, на придбання інвентарю тощо. Формувати загальний кошторис на основі подань ДНЗ – структури підрозділів системи освіти.

ДНЗ, виходячи із штатного розпису, якісних та параметричних характеристик педагогічного колективу, виду та потужності системи енергопостачання, опалення, цін на комунальні послуги, розміру території, вид транспортних послуг, повинен обчислювати кошторис ДНЗ на фінансовий рік як проєкт і подавати до РОУО.

4. *Бухгалтерський облік.* Спосіб документального спостереження, відображення контролю за господарською і фінансовою діяльністю ДНЗ, а також система збору, вимірювання, обробки, інтерпретації та передачі інформації про господарську діяльність внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних рішень – це бухгалтерський облік [5]. Він забезпечує суцільну реєстрацію всіх господарських операцій на основі документів, первинного обліку і базується на документуванні всіх господарських процесів і проведенні періодичної інвентаризації, забезпечує виявлення та мобілізацію резервів ДНЗ з метою зниження собівартості послуг. Бухгалтерський облік виконання кошторисів і видатків в ДНЗ здійснюється на меморіально-ордерній формі.

Бухгалтерський облік у системі дошкільної освіти регіону необхідно РОУО здійснювати різними методами: за допомогою централізованої бухгалтерії; бухгалтеріями установ освіти; бухгалтерії виконавчих органів місцевого самоврядування, на балансі яких знаходиться заклад освіти відповідно до діючого Положення про бухгалтерський облік.

ДНЗ має вести бухгалтерський облік одним із установлених для нього способів. Облік і звітність подавати поквартально і у межах фінансового року.

5. *Ціноутворення.* Перебування дітей в ДНЗ державної і комунальної власності є безкоштовним [2, с.5]. Оплата проводиться лише за харчування. Розмір плати за утримання дітей у ДНЗ можливо установити визначенням вартості харчування однієї дитини на день. Ціноутворення за надання додаткових освітніх послуг відбувається на основі чинного законодавства.

РОУО має сформувати ціни щодо надання основних та додаткових освітніх послуг у межах регіону, довести до відома кожного ДНЗ необхідний розмір доплат та оплати.

ДНЗ, виходячи із параметричних характеристик вихованців, їх сімей, встановленого законом рівня доплат, рівня витрат на надання додаткових освітніх послуг, повинен обраховувати ціни і розмір доплат та плати за додаткові освітні послуги

6. *Оподаткування.* Дошкільні заклади є фізичними та юридичними платниками таких податків: прибутковий податок з громадян (сплачують працівники закладів освіти від нарахованої заробітної плати); податок на транспортні засоби (сплачують самі заклади освіти в залежності від марки та моделі транспортного засобу, об'єму циліндрів двигуна), звільняються від податку на прибуток та від податку на землю.

РОУО забезпечує оплату, встановлених законодавством податків та платежів для установ системи освіти, що знаходяться на балансі територіальної громади регіону і здійснює централізований бухгалтерський облік.

ДНЗ забезпечують оплату, встановлену законодавством для системи освіти податків та платежів, у випадку, якщо ДНЗ здійснює фінансовий облік самостійно

7. *Дебітори і кредитори.* Розрахунки з постачальниками та підрядниками здійснюються безготівково за продукцію, товарно-матеріальні цінності, роботи і послуги. На дебеті рахунку № 675 відображаються суми сплачених рахунків, а на кредиті – обліковується сума акцентованих рахунків на матеріальні цінності, що надійшли, за виконані роботи та послуги. ДНЗ з одного боку є дебіторами, тому що ними сплачуються рахунки, а з іншого – кредиторами, оскільки ними обліковується сума рахунків.

РОУО повинен стежити за дебіторсько-кредиторською заборгованістю кожного ДНЗ регіону, подавати дані у фінансовий відділ.

ДНЗ постійно має стежити за недопущенням дебіторсько-кредиторської заборгованості, а у випадку наявності, щомісячно складати звіт і подавати його у фінансові служби РОУО.

8. *Економічні нормативи.* Економічні нормативи витрат води (гарячої і холодної), тепла, електроенергії, газу передбачені нормами їх виробників. Норми витрати води для ДНЗ з денним перебуванням дітей – 75 л (на добу), з цілодобовим – 100 л / на добу. У сучасних умовах, як правило, у

кожному ДНЗ є лічильники, за показниками якого обчислюється фактична витрата тепла і електроенергії [5, с.84].

9. *Економічний аналіз діяльності.* Порівняння даних і їх аналіз, встановлення економії чи перевитрати між певними проміжками часу з усіх кодів розрахунків проводиться поквартально та на кінець року. Дані економічного аналізу кожного ДНЗ обговорюються на засіданні балансової комісії, яку очолює представник органів місцевого самоврядування.

РОУО на основі отриманих даних узагальнює нормативні показники всіх ДНЗ регіону, формує загальну суму коштів, співставляє з виділеними для цього коштами, доводить затверджені показники до кожного ДНЗ.

ДНЗ постійно подає необхідні нормативні показники з усіх параметрів у РОУО, що стає основою для прийняття рішення про виділення коштів з урахуванням загальної суми, виділеної державою.

10. *Портфель замовлення споживача.* ДНЗ вивчає замовлення на дошкільну освіту мікрорайону обов'язкового обслуговування, створює портфель замовлення споживача, визначає можливий контингент вихованців, створює умови для надання якісних обов'язкових і додаткових навчально-виховних послуг.

РОУО створює умови для вивчення запитів населення щодо дошкільної освіти, координує процесом організації освітніх послуг у кожному ДНЗ, сприяє здійсненню набору контингенту.

ДНЗ вивчає замовлення на дошкільну освіту у мікрорайоні обов'язкового обслуговування, створює портфель замовлень споживачів, визначає можливий контингент вихованців, створює умови для надання навчально-виховних і додаткових освітніх дошкільних послуг.

Висновки... Таким чином, на основі аналізу змісту кожного завдання функціонального напряму управління фінансами, бухгалтерським обліком та економічним розвитком дошкільної освіти, результати нашого дослідження довели, що їх виконання сприятиме поліпшенню фінансово-економічного стану дошкільної освіти і уможливить прогнозування результатів, позитивних і негативних наслідків управлінської діяльності. Ми не претендуємо на повне розкриття проблеми. Вважаємо, що за лаштунками нашого дослідження залишився зміст основних завдань управління матеріально – технічним забезпеченням на царині управління.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України „Про дошкільну освіту”, Закон України „Про охорону дитинства”. – К. : Редакція ж-лу „Дошкільне виховання”. – 2001. – 55 с.
2. Дарманський М. М. Соціально-педагогічні основи управління освітою в регіоні / М. М. Дарманський. – Хмельницький : Поділля, 1997. – 384 с.
3. Методичні вказівки по складанню кошторисів витрат на утримання дитячих дошкільних закладів // Довідник дошкільного працівника : [упор. Л. Ф. Венжик, Е. А. Таранова]. – Радянська школа. – 1980. – С. 251–286.
4. Морева О. Кошторис у закладах освіти / О. Морева // Баланс, бюджет. – 2003. – № 2–1 (23). – лютий. – С. 9–11.
5. Пісоцька Л. С. Актуальні проблеми управління розвитком дошкільної освіти в Україні : [моногр.] / Л. С. Пісоцька. – Хмельницький : ХГПА, 2009. – 174 с.

Анотація Л.С.Песоцька

Управление финансами, бухгалтерским учетом и экономическим развитием дошкольного образования как один из функциональных направлений управленческой деятельности

В статье обобщены основные задачи функционального направления управления финансами, бухгалтерским учетом и экономическим развитием дошкольного образования в контексте управления регионального органа управления образованием и дошкольного образовательного учреждения. Эти задачи сформулированы на основании выполнения законодательно-нормативной образовательной базы.

Ключевые слова: *управление, управление образованием, управление дошкольным образованием, бюджет, финансы, бухгалтерский учет, смета, сеть учреждений, , ценообразование, налогообложение.*

Summary L.S.Pisots'ka

Management of Finance, Bookkeeping and Economic Development of Pre-School Education as One of the Functional Directions of Managerial Activity

Main tasks of functional direction in finance management, bookkeeping, and economic development of pre-school education in the context of management of regional authority of management of education, and management of pre-school educational establishment have been summarized in the article. These tasks have been formed on the basis of implementation of legislative-normative educational basis.

Key words: *management, management of education, management of pre-school educational institution, budget, finance, bookkeeping, educational network, pricing, taxation.*

Дата надходження статті: „26” березня 2012 р.